

УДК 614.8

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.300824.111.1081

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ В ГАЛУЗІ ЛЕГКОЇ ТА ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

СОКОЛАН Ю. С., канд. техн. наук, доц.

Кафедра будівництва та цивільної безпеки, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, 29000, Хмельницький, Україна, тел. +38 (0382) 670-276, e-mail: sokolan.julia@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0273-5719

Анотація. *Постановка проблеми.* Одна з основних функцій системи управління охороною праці на підприємствах – це аналіз виробничого травматизму та професійних захворювань, які виникають у працівників унаслідок виконання трудових обов'язків у випадку неналежного стану охорони праці на підприємстві. Галузь легкої та текстильної промисловості в Україні характеризується невизначеністю умов праці, оскільки вона базується в більшості на малих підприємствах. Відсутність аналізу виробничого травматизму та причин його виникнення ускладнює процес розроблення заходів з охорони праці для підприємств, які працюють відповідно у галузі легкої та текстильної промисловості. *Мета статті* – виявлення причин ускладнення процесу аналізу виробничого травматизму та проблематики аналізу причин виникнення травматизму в галузі легкої та текстильної промисловості. *Висновки.* Аналіз виробничого травматизму в галузі легкої та текстильної промисловості дозволив виокремити тенденцію до зростання кількості нещасних випадків у цій галузі. Враховуючи, що протягом останніх чотирьох років Державна служба статистики не виокремлює галузь легкої промисловості в окремий пункт збору статистичних даних, це ускладнює аналіз травматизму у цій галузі. Також встановлено, що протягом 2020–2024 років у Держпраці були зареєстровані смертельні та групові нещасні випадки, які за причиною не пов'язані з роботою в рамках галузі легкої та текстильної промисловості, але були класифіковані як такі внаслідок того, що власне виробництво займається легкою промисловістю. При цьому вид робіт, які виконували потерпі, більше класифікується як будівельний або вантажний, аніж як виконання робіт, пов'язаних із пошивом одягу. В результаті аналізу встановлено основні проблеми, які перешкоджають виокремленню точних причин нещасних випадків у галузі легкої та текстильної промисловості.

Ключові слова: *виробничий травматизм; аналіз нещасних випадків; причини нещасних випадків; Державна служба з питань праці України; Державна служба статистики України; легка та текстильна промисловість*

PROBLEMS OF ANALYZING OCCUPATIONAL INJURIES IN THE LIGHT AND TEXTILE INDUSTRIES

SOKOLAN Yu.S., *Cand. Sc. (Tech.), Assoc. Prof.*

Department of Construction and Occupational Safety, Khmelnytskyi National University, 11, Intyutaska St., Khmelnytskyi, 29000, Ukraine, tel. +38 (0382) 670-276, e-mail: sokolan.julia@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0273-5719

Abstract. *Problem statement.* One of the main functions of the occupational health and safety management system at enterprises is to analyze occupational injuries and diseases that occur to employees as a result of their work duties in the event of an inadequate state of occupational health and safety at the enterprise. The light and textile industry in Ukraine is characterized by uncertain working conditions, as it is mostly based on small enterprises. The lack of analysis of occupational injuries and their causes complicates the process of developing occupational safety and health measures for enterprises operating in the light and textile industry, respectively. *The purpose of the article* is to identify the reasons for the complication of the process of analyzing occupational injuries and the issues of analyzing the causes of injuries in the light and textile industries. *Conclusions.* The analysis of occupational injuries in the light and textile industry has revealed an upward trend in the number of accidents in this sector. Given that over the past four years, the State Statistics Service has not separated the light industry into a separate statistical data collection point, this makes it more difficult to analyze injuries in this area. It was also found that during 2020–2024, the State Labor Service registered fatal and group accidents that were not related to work in the light and textile industry, but were classified as such because the production itself is engaged in light industry. At the same time, the type of work performed by the

victim is more likely to be classified as construction or cargo rather than tailoring. The analysis identified the main problems that prevent the identification of the exact causes of accidents in the light and textile industry.

Keywords: *occupational injuries; accident analysis; accident causes; State Labor Service of Ukraine; State Statistics Service of Ukraine; light and textile industry*

Постановка проблеми. Одна з основних функцій системи управління охороною праці на підприємствах – аналіз виробничого травматизму та професійних захворювань, які виникають у працівників унаслідок виконання трудових обов'язків у випадку неналежного стану охорони праці на підприємстві.

Для зменшення виробничого травматизму необхідно впроваджувати на підприємстві низку заходів та методів. Але перш ніж впроваджувати заходи з охорони праці, такі як, наприклад, навчання працівників в питаннях охорони праці, необхідно виявити причини та закономірності виникнення нещасних випадків та виробництва та професійних захворювань.

Галузь легкої та текстильної промисловості в Україні характеризується невизначеністю умов праці, оскільки вона базується в більшості на малих підприємствах. У цьому випадку підприємства такого розміру досить часто встановлюють власні умови праці, які сильно відрізняються. Цей фактор дуже ускладнює проведення аналізу виробничого травматизму та професійних захворювань.

Актуальності набуває завдання виокремлення факторів, які впливають на кількість нещасних випадків на виробництвах легкої та текстильної промисловості.

Аналіз публікацій. У роботах [1; 2] проведено аналіз виробничого травматизму в галузях нафтогазодобувної та харчової промисловості. У праці [3] виконано аналіз стану виробничого травматизму загалом по промисловостях в умовах пандемії COVID-19.

У той же час відсутній окремий аналіз виробничого травматизму та причин його виникнення окремо в галузі легкої та текстильної промисловості в Україні протягом останніх близько 10 років.

Відсутність такого аналізу ускладнює процес розроблення заходів з охорони праці для підприємств, які діють відповідно в галузі легкої та текстильної промисловості.

Мета статті – виявлення причин ускладнення процесу аналізу виробничого травматизму та проблематики аналізу причин виникнення травматизму в галузі легкої та текстильної промисловості.

Результати досліджень. Державна служба статистики України щорічно проводить збір та оприлюднення статистичної інформації. До такої статистичної інформації відносять дані стосовно економічної, демографічної, соціальної статистики, а також багатогалузевої статистичної інформації.

Одним з об'єктів збору та обробки статистичної інформації Державною службою статистики в Україні постає саме травматизм на виробництві [4]. Подальший аналіз статистичних даних щодо виробничого травматизму в першу чергу розподіляється по регіонах та по галузях промисловості України.

У таблиці 1 наведено статистичну інформацію щодо виробничого травматизму в Україні по галузях промисловості, а у таблиці 2 наведено статистичні дані стосовно смертельних нещасних випадків та їх розподілу за галузями виробництва.

Слід звернути увагу, що Державна служба статистики з 2019 року перестала збирати та обробляти статистичні дані щодо виробничого травматизму в галузі легкої та текстильної промисловості у формі окремих статистичних даних. Із 2020 року ці дані збираються, але подаються у формі інших галузей промисловості. Тому для аналізу виробничого травматизму у галузі легкої промисловості також були оброблені статистичні дані Державної служби України з питань праці [5]. Таке винесення травматизму в галузі легкої промисловості також ускладнює аналіз.

Для кращого розуміння та подальшого аналізу статистичної інформації щодо нещасних випадків визначено частку нещасних випадків у галузі легкої та

текстильної промисловості від загальної кількості випадків в Україні. Результати наведені в таблиці 3.

Таблиця 1

Загальний стан виробничого травматизму за 2014–2020 рр. по галузях нагляду [4; 5]

Галузь нагляду	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Вугільна	2 034	752	864	780	725	690	524
Гірничорудна та нерудна	220	207	192	201	173	160	141
Нафтогазодобувна та геологорозвідка	19	11	23	20	25	30	19
Енергетика	135	113	136	121	118	121	137
Будівництво	263	206	184	224	205	244	212
Котлонагляд, підйомні споруди	20	10	20	16	15	14	23
Машинобудування	507	311	313	336	364	270	230
Металургійна	340	268	255	260	244	199	186
Хімічна	132	137	146	128	105	129	97
Транспорт	423	396	364	393	338	293	351
Зв'язок	74	60	60	57	76	47	54
Газова промисловість	51	48	36	35	32	28	46
Житлокомунгосп	171	141	167	155	140	135	132
Агропромисловий комплекс	691	602	578	537	503	517	407
Деревообробна промисловість	76	83	51	76	67	53	55
Легка та текстильна промисловість	25	17	22	23	38	22	14
Соціально-культурна сфера та торгівля	1 137	898	1 017	951	958	924	3 493
Разом	6 318	4 260	4 428	4 314	4 126	3 876	6 121

Таблиця 2

Кількість смертельних нещасних випадків за 2014–2020 рр. по галузях нагляду [4; 5]

Галузь нагляду	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Вугільна	99	19	20	23	21	20	20
Гірничорудна та нерудна	12	16	23	9	22	16	15
Нафтогазодобувна та геологорозвідка	2	4	5	3	1	3	1
Енергетика	26	18	15	16	11	20	25
Будівництво	48	35	41	54	54	61	47
Котлонагляд, підйомні споруди	6	1	6	9	8	7	10
Машинобудування	23	21	19	19	19	20	14
Металургійна	25	14	12	13	21	13	14
Хімічна	15	16	10	5	13	15	7
Транспорт	71	54	70	65	88	75	76
Зв'язок	8	8	1	2	3	0	0
Газова промисловість	8	2	2	2	0	3	5
Житлокомунгосп	9	14	33	17	17	20	19
Агропромисловий комплекс	95	84	83	75	67	80	71
Деревообробна промисловість	9	5	2	7	5	5	5
Легка та текстильна промисловість	0	0	0	1	1	1	0
Соціально-культурна сфера та торгівля	92	64	58	46	58	63	323
Разом	548	375	400	366	409	422	652

З отриманих даних видно, що загалом у легкій та текстильній промисловості України, характерний низький рівень виробничого травматизму, який становить менше 0,01 % від загальної частки. Але, якщо подати дані у графічному вигляді

(рис. 1), помітно тенденцію до зростання виробничого травматизму у цій галузі.

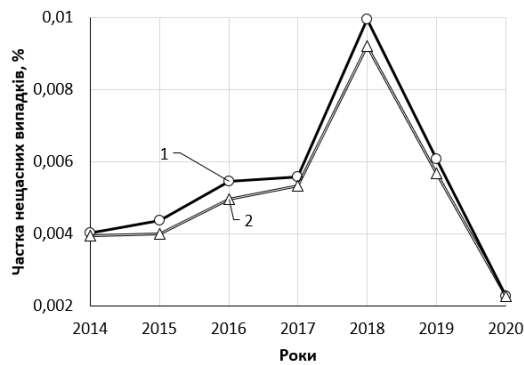
На рисунку 1 спостерігається стрімке падіння виробничого травматизму у галузі легкої та текстильної промисловості у 2020 році. Це в першу чергу, пояснюється карантинними заходами, запровадженими в

Україні у 2020 році [3], коли більшість підприємств протягом першого півріччя повністю або частково призупинили свою діяльність.

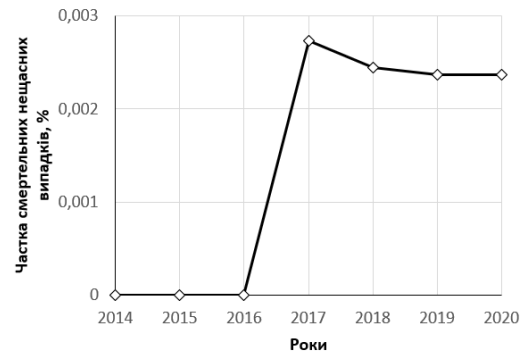
Таблиця 3

Частка нещасних випадків у галузі легкої та текстильної промисловості від загальної кількості нещасних випадків

Травматизм у легкій та текстильній промисловості, %	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Частка травматизму без урахування смертельних випадків	0,0040	0,0044	0,0055	0,0056	0,0099	0,0061	0,0022
Частка смертельних нещасних випадків	0	0	0	0,0027	0,0024	0,0024	0,0024
Частка травматизму від загальної кількості	0,0039	0,0040	0,0049	0,0053	0,0092	0,0057	0,0022

а

б

Рис. 1. Частка нещасних випадків у галузі легкої та текстильної промисловості від загальної кількості нещасних випадків в Україні:

а – нещасні випадки із врахуванням (1) та без врахування (2) смертельних; б – смертельні нещасні випадки

Із графічного подання (рис. 1) стає очевидною тенденція зростання нещасних випадків протягом 2017–2019 років. Також із рисунку 1, б видно, що зберігається тенденція до зростання кількості смертельних нещасних випадків у галузі легкої та текстильної промисловості у порівнянні із 2014–2016 роками.

Тобто можна зробити висновок, що, не зважаючи на низький відсоток частки нещасних випадків у легкій та текстильній промисловості від загального виробничого травматизму в Україні, цій галузі характерна тенденція до зростання виробничого травматизму. Тому питання збору статистичної інформації залишається актуальним і рішення Державної служби статистики України виділяти травматизм у цій галузі в пункт «Інші» в аналізі

виробничого травматизму – достатньо спірне.

За даними Державної служби України з питань праці [5], основними причинами нещасних випадків в аналізованій ситуації стала дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються.

Крім того, Держпраці оприлюднило статистичні дані стосовно кількості потерпілих внаслідок нещасних випадків, пов'язаних із виробництвом за перше півріччя 2024 року [6], (рис. 2). Як видно з рисунка 2, частка потерпілих у галузі легкої та текстильної промисловості зросла з 0,004–0,01 % від загальної кількості до 1 %. Тобто це свідчить про зростання кількості потерпілих від нещасних випадків у цій галузі у 100 разів.

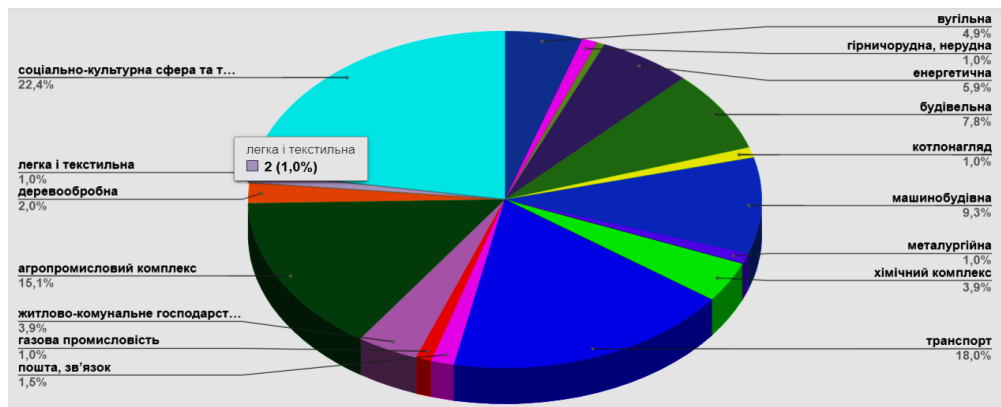

Рис. 2. Кількість потерпілих від нещасних випадків по галузях промисловості за 6 місяців 2024 року [6]

Хоча Держпраці відмічає двох потерпілих від нещасних випадків у зведеному графіку (рис. 2), ця інформація суперечить інформації Держпраці, в якій деталізуються оперативні дані щодо нещасних випадків зі смертельним наслідком та групових нещасних випадків [7].

За зазначеною інформацією, у 2024 році в галузі легкої та текстильної промисловості були зареєстровані:

- груповий нещасний випадок із кількістю потерпілих дві особи у Львівській області, який стався 18.01.2024 року (дві швачки отримали травми на автодорозі внаслідок ДТП);

- груповий нещасний випадок у Харківській області із кількістю потерпілих дві особи, який стався 23.01.2024 року, коли швачки отримали поранення внаслідок ракетного обстрілу;

- смертельний нещасний випадок у Чернівецькій області від 19.06.2024 року, коли «ФОП за договором підряду виконував будівельні роботи із реконструкції пожежного колодязя в інтересах ТОВ «_____» та, перебуваючи в колодязі, смертельно отруївся невідомими газами» [7].

Останній наведений смертельний нещасний випадок був класифікований за КВЕД як легка і текстильна промисловість, але стосувався проведення будівельних робіт.

За інформацією від Держпраці [7], у 2023 році не було зареєстровано групових або смертельних нещасних випадків у галузі

легкої та текстильної промисловості. У 2022 році зареєстровано один смертельний нещасний випадок у Рівненській області від 18.10.2022 року, коли водій загинув унаслідок ДТП повертаючись із відрадження.

У 2022 році в галузі легкої та текстильної промисловості зареєстровані такі смертельні та/або групові нещасні випадки:

- у Житомирській області від 08.07.2021 р., коли механік провалився під час огляду покрівлі та впав з висоти 10 метрів на бетонну підлогу;

- нещасний випадок у Волинській області від 25.06.2021 року, коли впали пачки дошок на вантажника з висоти 3,5 м, внаслідок чого працівник отримав смертельні травми [7].

Оскільки наведені нещасні випадки не пов'язані з виконанням трудових обов'язків саме у сфері виготовлення одягу та роботи із текстильним обладнанням, постає питання точності класифікації цих випадків та їх віднесення до галузі легкої та текстильної промисловості.

Висновки

Аналіз виробничого травматизму в галузі легкої та текстильної промисловості дозволив виокремити тенденцію до зростання в ній кількості нещасних випадків. Враховуючи, що протягом останніх чотирьох років Державна служба статистики не виокремлює галузь легкої промисловості в окремий пункт збору статистичних даних, це зумовлює загальне ускладнення аналізу травматизму у цій галузі.

Також встановлено, що протягом 2020–2024 років у Держпраці були зареєстровані смертельні та групові нещасні випадки, які за причиною не пов'язані з роботою в рамках сфери легкої та текстильної промисловості, але були класифіковані як такі, тому що власне виробництво займається легкою промисловістю. При цьому вид робіт, які виконували потерпілі,

більше класифікується як будівельний або вантажний, аніж як виконання робіт, пов'язаних із пошивом одягу.

У результаті аналізу встановлено основні проблеми, які перешкоджають виокремленню точних причин нещасних випадків у галузі легкої та текстильної промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кружилко О. Є., Майстренко В. В., Лях Ю. М., Полукаров О. І., Демчук Г. В. Дослідження виробничого травматизму на підприємствах нафтогазовидобувної промисловості України. *Енергозбереження та промислова безпека: виклики та перспективи* : науково-технічний збірник : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. 2019. С. 269–276.
2. Челябієва В. М., Костенко І. А. Аналіз причин травматизму у харчовій галузі. *Таврійський науковий вісник. Серія : Технічні науки*. № 4. 2022. С. 110–116.
3. Нагорна А. М., Савенкова Н. В. Стан виробничого травматизму в Україні в умовах пандемії COVID-19. *Український журнал з проблем медицини праці*. 2021. № 17 (3). С. 160–174.
4. Травматизм на виробництві в Україні : веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.07.2024).
5. Легка та текстильна промисловість. Причини нещасних випадків. Державна служба України з питань праці : веб-сайт. URL: <https://dsp.gov.ua/coa/lehka-promyslovist/> (дата звернення: 04.07.2024).
6. Оперативна інформація. Державна служба України з питань праці : веб-сайт. URL: <https://dsp.gov.ua/operativna-informatsiia/> (дата звернення: 05.07.2024).
7. Оперативні дані про нещасні випадки зі смертельним наслідком та групові нещасні випадки, пов'язані з виробництвом, зареєстровані Держпраці : веб-сайт. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1nurNVy_10NOqJ9GujloAhnkRNG3vSGoZoLGYgeTw-O4/edit?gid=1228031954#gid=1228031954 (дата звернення: 05.07.2024).

REFERENCES

1. Kruzhylyko O.Ye., Maistrenko V.V., Lyakh Yu.M., Polukarov O.I. and Demchuk G.V. *Doslidzhennya vyrobnychogo vyrobnychogo travmatyzmu na pidpryemstvah naftogazovydobuvnoi promyslovosti Ukrainy* [Study of occupational injuries at the enterprises of the oil and gas industry of Ukraine]. *Energozberzhennya ta promislova bezpeka : vikliki ta perspektivi : naukovo-tehnichnyi zbirnik : materialy II Mizhnarodnoyi naukovo-praktichnoyi konferentsiyi* [Energy Saving and Industrial Safety : challenges and prospects : sc. and tech. coll. : materials of the II International sc. and pract. conf.]. 2019, pp. 269–276. (in Ukrainian).
2. Cheliabieva V.M. and Kostenko I.A. *Analiz prychn travmatyzmu u harchoviy galuzi* [Analysis of the causes of injuries in the food industry]. *Tavriyskiy naukovyi visnyk. Seriya : Tehnichni nauky* [Tauride Scientific Bulletin. Series : Technical Sciences]. No. 4, 2022, pp. 110–116. (in Ukrainian).
3. Nagorna A.M. and Savenkova N.V. *Stan vyrobnychogo travmatyzmu v Ukraini v umovah pandemii COVID-19* [The state of occupational injuries in Ukraine in the context of the COVID-19 pandemic]. *Ukrainskiy zhurnal z problem medytsyny pratsi* [Ukrainian Journal of Occupational Medicine]. 2021, no. 17 (3), pp. 160–174. (in Ukrainian).
4. *Travmatyzm na vyrobnytctvi v Ukraini* [Occupational injuries in Ukraine] : web-site. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 03.07.2024). (in Ukrainian).
5. *Legka ta tekstylna promyslovist. Prychyny neshchasnyh vypadkiv. Derzhavna sluzhba Ukrainy z pytan pratsi* [Light and textile industry. Causes of accidents. State Labor Service of Ukraine] : web-site. URL: <https://dsp.gov.ua/coa/lehka-promyslovist/> (accessed: 04.07.2024). (in Ukrainian).
6. *Operativna informatsiia. Derzhavna sluzhba Ukrainy z pytan pratsi* [Operational information. State Labor Service of Ukraine] : web-site. URL: <https://dsp.gov.ua/operativna-informatsiia/> (accessed: 05.07.2024). (in Ukrainian).
7. *Operativni dani pro neshchasni vypadky zi smertelnym naslidkom ta grupovi neshchasni vypadky, poviazani z vyrobnytctvom, zareestrovani Derzhpratsi* [Operational data on fatal and group work-related accidents registered by the State Labor Service] : web-site. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1nurNVy_10NOqJ9GujloAhnkRNG3vSGoZoLGYgeTw-O4/edit?gid=1228031954#gid=1228031954 (accessed: 05.07.2024). (in Ukrainian).

Надійшла до редакції: 02.04.2024.